

Shogo

*Rangen en Standen in de
Japanse krijgskunsten*

door

Cees Freke

Shōgo (títels)
Rangen en Standen in de
Japanse krijgskunsten.
door
Cees Freke

Copyright © 2007 Cees Freke, Leiden, Nederland.

Alle rechten voorbehouden.

Uit deze uitgave mag niets worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de schrijver en/of uitgever.

Curriculum shihan Cees Freke.

Geboren 09 juli 1941 te Katwijk a/d Rijn in Nederland. Cees Freke is rijksgediplomeerd docent martial arts A (F.O.G.), 7^e dan aikijujutsu, 4^e dan aikido, 4^e dan police selfdefence, 2^e dan aikibudo, 1^e dan jujutsu en instructeur kyusho jutsu. Cees Freke studeerde aikibudo en aikijutsu bij shihan Cees de Jongh en aikijujutsu bij shihan Jan Janssens in België. Ook volgde hij stages aikibudo bij Alain Floquet en M. Harmant in Frankrijk; en stages aikido bij meerdere bekende Japanse aikido sensei.

Daarnaast beoefende Cees Freke het koryu wapenvechtsysteem Tenshin Shoden Katori Shinto Ryu. Zijn leraren daarbij waren Erik Louw, 5^e dan Aikikai aikido en 7^e dan en menkyo okuden Katori Shinto Ryu, in Amsterdam en Jan Janssens, 1^e dan Katori Shinto Ryu, in België. Tevens volgde hij stages bij sensei Goro Hatakeyama, menkyo kaiden Katori Shinto Ryu en hoofdleraar in de dojo van wijlen Yoshio Sugino in Japan.

Cees Freke (geb. 1941)

Ook volgde Cees Freke stages kyusho jutsu (drukpunten jutsu) bij de bekende Engelse 7^e dan karate P.M.V. (Vince) Morris en de Australier Patrick McCarthy 7^e dan karate. Verder beoefende Cees Freke jujutsu en judo.

Tenslotte volgde Cees Freke cursussen shiatsu therapie en beoefent hij “reiki” volgens de “Usui” methode 1^e niveau.

Index.	Pagina.
Rangen en Standen in de Japanse krijgskunsten.	05.
Inleiding.	05.
Menkyo systeem.	05.
De oorsprong van de zwarte band en het kyu en dan graden systeem.	06.
De situatie na 1895.	07.
De situatie na 1945.	08.
Rangen en Standen in het Kyu- en Dangraden systeem.	08.
Mudansha.	08.
Yudansha.	10.
Sho-go.	13.
Eretitels.	13.
Beleefdheidstitels.	14.
Functionele titels.	14.
Nakoni systeem in Nederland.	17.
Zin en onzin in het Graden- en Rangensysteem.	18.
De zin	18.
De onzin	19.
Nabeschouwing.	20.
Verantwoording.	21.

Rangen en Standen in de Japanse krijgskunsten.

Inleiding.

De Japanse krijgskunsten zijn rijkelijk voorzien van mythen en legenden die tot ver terug gaan in de geschiedenis. Zo ver zelfs dat niemand meer weet waar de oorsprong ervan ligt. Verhalen werden generaties lang mondeling doorgegeven en vaak veranderden de verhalen wat in de tijd. Sommige verhalen werden juist gecreëerd om bijzondere redenen. Bijvoorbeeld, om de held van het verhaal meer heroïsch te laten overkomen, of om mystieke redenen. Één zo'n verhaal met een mystiek zenachtig tintje gaat over de kleur van de banden van de oefenkleding. Oorspronkelijk zou de algemene kleur van de banden wit zijn. Doch door het oefenen en schuren van de banden over de grond zouden ze op den duur zwart zijn geworden van al het verzamelde vuil. Ook zou het voorkomen dat ze besmeurd waren met bloedvlekken. Als gevolg daarvan zouden de krijgskunst scholen zijn overgegaan op gekleurde banden. Een leuk verhaal natuurlijk maar er klopt niets van.

Menkyo systeem.

Lang voordat er een standaardisatie was met betrekking tot de onderwijs- en rangen kwalificaties in het dan-graden systeem, was er het 'Menkyo' systeem. Menkyo betekent feitelijk 'Licentie'. Als een student had voldaan aan een aantal eisen met betrekking tot een deel van het volledige curriculum van een Ryu (dit is: school of stijl) kon hij een instructeurs licentie ontvangen. Er waren circa 3 tot 5 niveaus. Er was echter absoluut geen uniformiteit met betrekking tot de eisen voor een licentie. Dit kon ook niet anders, want elke Ryu had haar eigen geheime familietraditie. Dus alles wat zich afspeelde binnen zo'n Ryu kwam niet naar buiten. Dus ook het curriculum van de krijgskunsten en de benamingen en opleidings- en exameneisen. Als gevolg daarvan verschilden ook de benamingen van de diverse licenties. De licenties bevatten een overzicht van de technieken waarin de budoka zich tot dan toe had bekwaamd. Het laatste certificaat dat een leraar zijn leerling gaf bestond meestal uit een gedicht, of een kalligrafie van één enkel karakter.

Het Menkyo c.q. Mokuroku systeem heeft geduurd tot circa 1895. Alhoewel er heden ten dage nog steeds een aantal Koryu (klassieke stijl scholen) zijn die het Menkyo en Mokuroku systeem hanteren.

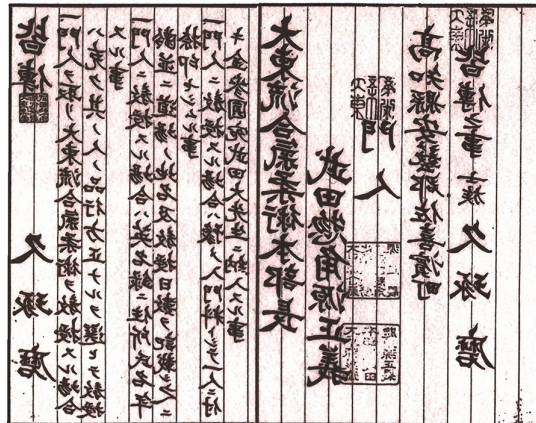
In het algemeen gesteld werden de navolgende licenties versterkt:

Shoden. 'Sho': nieuw, beginnen. 'Den': zijn de leringen en tradities van een stijl. Kan dus vertaald worden met: nieuwe leringen. Dit is de naam voor het eerste transmissie certificaat in sommige krijgskunst tradities. De budoka is dan ongeveer 10 jaar actief. Mag slechts lesgeven op verzoek van- en in aanwezigheid van een instructeur met een hogere bevoegdheid. Assistent instructeur.

Chuden. 'Chu': midden. De betekenis van de licentie is derhalve: het middenniveau onderwijs in een traditie. De budoka is circa 20 jaar actief. Zijn bevoegdheid is instructeur.

Okuden. ‘Oku’: diep of geheim. Derhalve een geschrift met geheime technieken. De budoka is dan zo’n 25 jaar bezig met zijn martial art. De Okuden hebben een bevoegdheid van hoofdinstructeur.

Menkyo kaiden. ‘Menkyo’: certificaat als blijk van vaardigheid. ‘Kaiden’: de definitieve leringen van een (krijgskunst) traditie. Kan worden vertaald als: certificaat van hoogste bekwaamheid of ‘licentie van totale overdracht’. Het hoogste certificaat in de krijgskunsten. Het hield ook in, dat het de licentiehouder was toegestaan zijn kennis over te dragen op anderen. De studie duurde gemiddeld zo’n 30 jaar.

*Menkyo Kaiden.
Toegekend aan Takuma Hiso
in 1939 door Sokaku Takeda.*

Mokuroku / Inka. Ook waren er nog de ‘Mokuroku’ / ‘Inka’ certificaten. In de oude martial arts tijden een geschrift dat toestemming gaf om instructie te geven in een bepaalde Ryu of stijl. Mokuroku houdt simpelweg in dat je naam geregistreerd staat binnen de Ryu, voor die tijd bestond je niet. Er zijn twee mokuroku niveaus:

- Sho betekent: ‘begin’. Sho-mokuroku: 8-15 jaar training.
- Go betekent: ‘later’. Go-mokuroku: 16-20 jaar training.

De oorsprong van de zwarte band en het kyu- en dan graden systeem.

In 1882 stichtte Jigoro Kano (1860-1938) de Kodokan. Een school waarin Judo werd onderricht. Judo was in de jaren voorafgaande aan de vestiging van de Kodokan door Kano ontwikkeld uit diverse Jujutsu stijlen. Ook introduceerde Kano een nieuw graden- en rangen systeem voor zijn studenten. Dat bestond uit ‘Kyu’- en ‘Dan’ graden. Voor elke categorie waren er 10 niveaus. Men trainde in de basisvaardigheden en verwierf een Kyu-graad. Zo kon men opklimmen tot de 1e Kyu-graad. Na bewezen bekwaamheid in de basis vaardigheden van Judo, konden leerlingen examen doen voor de 1e Dan-graad, ofwel ‘Shodan’. Sho betekent ‘beginner’. Shodan zou derhalve vertaald kunnen worden als: ‘de eerste stap van de beginner.’ Iemand met een Kyu-graad is een ‘Mudansha’, en een dan-graadhouder is een ‘Yudansha’.

Aanvankelijk werd er geen onderscheid gemaakt tussen junior- en senior studenten. Maar al in 1883 verleende Jigoro Kano de eerste Dan-graden aan twee van zijn senior studenten, Shiro Saigo and Tsunejiro Tomita. Maar uiterlijk bleek niet wie een Dan-graad bezat. Eerst in 1886 liet Jigoro Kano studenten met een Dan-graad een brede zwarte band (obi) dragen. Er werd ook nog getraind in de traditionele Japanse kleding. Dus kimono, hakama en brede obi. Pas in 1907 introduceerde Jigoro Kano de Judo oefenkleding (keikogi) zoals we die nu kennen. De oefenkleding was wit en bestond uit een zware katoenen jas en een lichtere katoenen broek. Feitelijk was dit de onderkleding van het traditionele Japanse kostuum. Gelijk met de keikogi introduceerde Jigoro Kano de banden (obi) zoals we die nu kennen, circa 5 centimeter breed van dikke zware katoen. Een band dient zodanig lang te zijn, dat die twee maal rond de middel kan worden geslagen en dan nog voldoende lang is om te kunnen knopen. Er waren evenwel nog slechts twee kleuren. Te weten: wit voor mudansha (zij zonder Dan-graad) en zwart voor yudansha (degenen met een Dan-graad).

Het idee van Kyu- en Dan graden was niet nieuw. Het Chinese bordspel ‘Go’, dat zeer populair is in Japan, kende al sinds de vroege Edo-periode (1615-1868) een rangensysteem voor de spelers. Dat systeem was ontwikkeld door Honinbo Dosaku (1645-1702) een professioneel Go-speler. Het is een strategie spel voor twee spelers die stenen, witte aan de ene kant en zwarte aan de andere kant, gebruiken op een bord dat is verdeeld in velden. Elke speler heeft een eigen kleur, wit of zwart. In het spel is het de kunst de stenen van de tegenpartij te omringen met stenen van de eigen kleur. Wit maakt altijd de openingszet, waardoor zwart een voordeel krijgt. Zodoende wordt zwart beschouwd al superieur aan wit. Afhankelijk van hun vaardigheden worden Go spelers ingedeeld in een graden- en rangensysteem dat ‘Pin’ en ‘Dan’ wordt genoemd. Overigens, ‘kunsten’ als bloemschikken (Ikebana) en thee schenken (Cha-no-yu) kennen ook een rangensysteem met Dan-graden.

Kano nam niet alleen het graden- en rangensysteem over van de spelers van het bordspel ‘Go’, maar ook de kleuren wit en zwart om onderscheid aan te brengen in het niveau van de studenten. Junior studenten droegen witte obi en senior studenten en instructeurs zwarte obi.

De situatie na 1895.

In 1895 vaardigde de Keizer van Japan een decreet uit om de bevoegdheden van leraren en instructeurs in de krijgskunsten te standaardiseren. Als gevolg van dat decreet werd de Dai Nippon Butokukai, of de Grote Japanse Hal van Martiale Deugd (DNBK) opgericht in 1895 in Kyoto. De DNBK werd belast met de uitvoering van het decreet, dat gold voor alle krijgskunsten. Één van de standaarden die de DNBK overnam uit de praktijk was het graden- en rangensysteem van Kano’s Kodokan. Zodra Ryu werden geregistreerd door de DNBK, werden menkyo omgewisseld voor Dan-graden. Leraren met de laagste instructeurs licentie - meestal ‘Kyoju Dairi - werden ingedeeld in de 4e Dan (Yondan). Senior leraren werden niet alleen ingedeeld naar hun mate van theoretische kennis en fysieke vaardigheden betreffende een krijgskunst, maar ook op andere factoren als: leiderschaps vaardigheden en morele aspecten. Zij zijn experts in een krijgskunst-traditie en dragen die ook voort. De toekenning van graden beneden 4e dan werden beoordeeld door de

Dan Graden.

1e t/m 5e Dan

6e & 7e Dan

8e & 9e Dan

10e Dan

instructeurs zelf. De DNBK verleende niet alleen de Dan-graden van 1 tot 10, maar verleende ook Sho-go (titels) aan instructeurs. Sho betekent: ‘naam’ of ‘titel’. Go betekent: ‘aanwijzing’ of ‘benoeming’. Sho-go kan men feitelijk beschouwen als klassieke rangen c.q. titels, die in feodale tijden onder Keizerlijk toezicht werden verleend aan Samurai. Sho-go zijn: Renshi, Kyoshi en Hanshi en wel in die volgorde.

De situatie na 1945.

Toen eenmaal krijgskunsten zich verspreidde over de wereld, waren het vooral Europese instructeurs die gebruik begonnen te maken van gekleurde banden om de Kyu-graden te duiden. Het gebruik ervan is thans zo algemeen dat gekleurde banden zelfs in Japan worden toegepast, alhoewel er nog steeds scholen zijn die uitsluitend witte banden gebruiken. Dit zijn dan vooral scholen waar de beoefende krijgskunst geen competitie element in zich hebben als: Jujutsu, Aikibujutsu, Kyudo, Iaido en Kenjutsu.

Sinds Kano de eisen voor Kyu- en Dangraden formuleerde, is er veel veranderd. Hoewel het Kyu- en Dangraden systeem wereldwijd wordt toegepast is het nauwelijks nog uniform. Het Dan-graden systeem is wel hoofdzakelijk intact gebleven, maar de Kyu-graden zijn wezenlijk

Kyu Gradten.

<i>6e Kyu</i>	<i>Witte band</i>
<i>5e Kyu</i>	<i>Gele band</i>
<i>4e Kyu</i>	<i>Oranje band</i>
<i>3e Kyu</i>	<i>Groene band</i>
<i>2e Kyu</i>	<i>Blauwe band</i>
<i>1e Kyu</i>	<i>Bruine band</i>

veranderd. Wel zijn er nog steeds Ryu en stijlen die de 10 niveaus hanteren, maar de meeste scholen houden het thans op 5 tot 6 Kyu-graden. Ook de eisen voor instructeurs zijn gewijzigd. Veel scholen staan al toe dat een Shodan instructie geeft, terwijl dat toch eigenlijk een ‘beginnersrang’ is.

Het gebruik om aan de Kyu graden een gekleurde band toe te kennen is afkomstig van de Japanse Judo leraar Mikonosuke Kawaishi (1899-1969). Na de 2e Wereldoorlog doceerde hij in Parijs en kwam tot de ontdekking dat de Japanse onderwijs methoden minder

geschikt waren voor de Westerse maatschappij. Op grond van zijn bevindingen ontwikkelde hij een systeem dat nu bekend staat als de ‘Kawaishi Methode’. Één van de veranderingen die hij aanbracht was het systeem van gekleurde obi voor de Kyu graden.

Rangen en Standen in het Kyu- en Dangraden systeem.

Mudansha.

Kyu zou men kunnen vertalen als: ‘lagere stap’ of ‘leerling graad’. Leerlingen op kyu-niveau worden ook wel ‘Mudansha’ genoemd; iemand die nog geen Dan-graad heeft. Een Mudansha wordt ook niet beschouwd als een student, maar als een nog ‘niet geïnitieerde’ (= niet ingewijde). Mudansha kan men onderscheiden in Kohai en Sempai.

- **Kohai.** Een Kohai is een Junior leerling. Het equivalent voor acoliet, dit is: een beginner. De Kohai weet nog niets. De Kohai is een blanco vel papier dat beschreven gaat worden. Van een Kohai wordt verwacht dat hij/zij respect toont voor de anderen in de dojo. Kohai dienen dan ook een bescheiden opstelling in te nemen, in de contacten met de ouderen in de dojo. Ouderen

in de zin van: 'zij waren er immers eerder en weten daardoor meer'. Een Kohai doet ook allerlei werkzaamheden in de dojo; houdt bijvoorbeeld de tatami (= de oefenmat) schoon en bezemt de dojo en doet andere schoonmaakklusjes.

- **Sempai.** Een Sempai is een Senior leerling. Voldoet ruw gezegd aan het Westerse concept voor 'Mentor'. De leerling met de meeste ervaring en kennis. Fungeert veelal als assistent van de Sensei. Sempai hebben een aantal taken binnen een dojo, onder andere: erop toezien dat de dojo-etiquette wordt nageleefd; waken voor reinheid in de dojo; dat de leerlingen in seiza zitten vóór de Sensei binnenkomt; men alvast begint met het opwarmen voor de les begint. Verder is het één van de taken van de sempai om zijn/haar kennis te delen en door te geven aan de 'kohai'.

De Sempai - Kohai relatie is in de krijgskunsten erg belangrijk. Het begrip stamt uit de Confucianistische leer en heeft betrekking op de 5 elementaire menselijke betrekkingen, zoals vader-zoon, heerser-onderdaan, man-vrouw(echtpaar), oudere- en jongere broeders, vrienden. Feitelijk is het een hiërarchische verhouding tussen leerlingen onderling. Een opvoedkundige relatie ook, een manier van mentorschap. Sempai zijn veelal verantwoordelijk voor de voortgang van de training van de Kohai, alsook voor de veiligheid bij het trainen. Een Sempai dient het goede voorbeeld te geven in gedrag, ijver, vaardigheid, waarden en normen. Zonodig neemt een Sempai een Kohai ook in bescherming tegen verkeerd gedrag van anderen, onjuiste beslissingen, of in kwetsbare situaties. De Kohai op z'n beurt gedraagt zich respectvol naar de Sempai, accepteert aanwijzingen en adviezen, betoont zich een ijverig leerling. Zowel de Sempai als de Kohai dienen zich bewust te zijn dat er zo'n relatie bestaat, en die ook willen en kunnen accepteren.

Mudansha trainen aan de hand van een oefen- en examenprogramma. Elke Kyu-graad kent een opleidingstraject. Beheerst de Mudansha de stof, dan kan examen worden gedaan en als dit succesvol is afgelegd stroomt men door naar de volgende Kyu-graad. De Kyu-graden 10 t/m 04 zijn zogenaamde Kohai graden. Kyu-graden 3 t/m 1 zijn Sempai graden. Zoals gezegd zijn er 10 kyu graden, de laagste graad was 10e Kyu en de hoogste was 1e Kyu.

- 10. Jūkyū. Kohai. Witte band.
- 09. Kūkyū. Kohai. Witte band.
- 08. Hachikyū. Kohai. Witte band.
- 07. Nanakyū. Kohai. Witte band.
- 06. Rokkyū. Kohai. Moet de lesstof kunnen weergeven. Draagt witte band.
- 05. Gōkyū. Kohai. Moet de lesstof kunnen weergeven. Draagt gele band.
- 04. Yonkyū. Kohai. Moet de lesstof kunnen begrijpen. Draagt oranje band.
- 03. Sankyū. Sempai. Moet globaal inzicht hebben in de lesstof. Draagt groene band.
- 02. Nīkyū. Sempai. Moet globaal inzicht hebben in de lesstof en de basistechnieken. Draagt blauwe band.
- 01. Ikkyū. Sempai. Dient inzicht hebben in de lesstof. Kennis van de basistechnieken. Draagt bruine band.

Foundation Budo-Gym

Certificate of Promotion

This is to certify that: *Suzanne Knetsch*

Place and date of birth: *Leiden, 03-04-1990*

Successfully has completed all requirements for
Promotion to the rank of : *Yon-Kyu*
In Budo-Gym Aikijujutsu
And is hereby awarded this certificate of promotion
By the "Foundation Budo-Gym".

Date: *01-07-2006* Place: *Katwijk*

Examining Board Aikijujutsu :

D. J. Knetsch, Shodan Aikijujutsu
R. Verhaegh, Shodan Aikijujutsu
M.E.M. Knetsch-Sosef, Nikyu Aikijujutsu

"Stichting Japanse Krijgskunsten"
"Lidorganisatie van JOGJ.NOC *NSF"

Naast het gekleurde bandensysteem is er ook nog het gekleurde slippensysteem. Het gekleurde slippensysteem bestaat eruit dat elke gekleurde band is onderverdeeld in een aantal gekleurde slippen. Een gele slip is dan het laagste niveau en bruine slip het hoogste. Twee gekleurde slippen worden op de uiteinden van de gekleurde band gedragen in welk niveau men op dat moment traint. Als alle kleuren zijn doorlopen stroomt men door naar de volgende hogere gekleurde band. Om dat systeem werkend te maken is het oefen- en examenprogramma opgedeeld in kleinere blokken die elk zien op een gekleurde slip. Bijvoorbeeld: Iemand is groene band drager en oefent in het blok voor bruine slip van het groen band oefenprogramma. Na het bijbehorend examen succesvol te hebben afgelegd ontvangt hij/zij dan de blauwe band.

Gekleurde banden zijn vooral bedoeld voor volwassenen die een krijgskunst beoefenen. Jonge kinderen die beginnen met een krijgskunst worden veelal ingedeeld in het gekleurde slippensysteem.

Yudansha.

Dan kan worden vertaald als: 'stap' of 'graad'. Studenten op Dan-niveau worden ook wel 'Yudansha' genoemd; iemand die een Dan-grad heeft behaald. Een 'dan' verleent men aan hen die als 'ingewijd' worden beschouwd (in de zin van hij die weet) in één van de budo disciplines. Iemand die een dan-grad behaald, heeft een trede gezet op de weg (do). De laagste Dan-grad is Shodan of 1e Dan en het hoogst bereikbare is Jūdan of 10e Dan. Vanaf 4e Dan kan men ook nog een Sho-go verwerven.

- **01. Shodan.** Technische meestergraad in Budo. Heeft een goede kennis van de basis technieken. Aan een verdere kennis en toepassing van de basistechnieken moet gewerkt worden. Het examen voor Shodan kent geen leeftijdscriteria. Een Shodan heeft geen docentenbevoegdheid. De Shodan is klaar voor een serieuze studie van de krijgskunsten.
- **02. Nidan.** Technische meestergraad in Budo. Een Nidan moet de technieken op een kwalitatief hoog niveau kunnen uitvoeren. Het demonstreren van een kata behoort tot de criteria. Moet op kunnen treden als assistent van de instructeur bij het demonstreren van de technieken. Dit examen kent geen leeftijdsgrens. Een zelfstandige lesgeefbevoegdheid hoort niet bij dit niveau. Moet minimaal 1 jaar actief 1e Dan zijn.
- **03. Sandan.** Technische meestergraad in Budo. De Budoka heeft begrip van de basis principes van alle technieken. De technieken moeten kunnen worden gedemonstreerd onder diverse omstandigheden, met uitleg van de principes. Meerdere kata moeten kunnen worden gedemonstreerd. Kumite of zelfverdediging tegen meerdere aanvallen vanuit diverse richtingen, met of zonder wapens. De student is in staat om zelfstandig les te geven, als assistent instructeur, onder toezicht van een ervaren leraar. Het examen kent geen leeftijdsgrens. Ook een lesgeefbevoegdheid is niet verbonden aan deze rang. Moet minimaal 2 jaar actief 2e Dan zijn.
- **04. Yondan.** Technische meestergraad in Budo. De Yondan kan de technieken in alle situaties toepassen. Ook heeft de Yondan een uitgebreide kennis over de principes van de technieken, met betrekking tot de betreffende krijgskunst. Daarnaast heeft de Yondan een grote theoretische kennis, en kan die ook op anderen overbrengen. De uitleg van de principes behoort standaard tot de demonstratie van de technieken. De kandidaat moet 3 jaar actief 3e Dan zijn. Vanaf dit niveau mag men zelfstandig les geven en zich instructeur noemen. Het Sho-go certificaat Renshi hoort bij dit niveau.
- **05. Godan.** Technische meestergraad in Budo. Het niveau waarop relevant technisch onderzoek is voltooid in de eigen discipline. Moet alle Kata in de eigen discipline kunnen demonstreren en zowel de fysieke als de spirituele aspecten hiervan kunnen verklaren. De Godan moet 4 jaar actief 4e Dan zijn. Het Sho-go certificaat Renshi hoort bij dit niveau.
- **06. Rokudan.** Geestelijke (esoterische) meestergraad in Budo (kodansha). De Rokudan moet tokui waza (voorkeurstechneken) kunnen demonstreren, met uitleg in theorie en praktijk. Voor het verkrijgen van de Rokudan graad dient men dusdanig onderzoek in de eigen discipline te hebben gedaan dat een dissertatie kan worden geschreven. De Rokudan moet minimaal 5 jaar actief 5e Dan zijn. Het Sho-go certificaat Kyoshi hoort bij dit niveau.
- **07. Shichidan.** Geestelijke (esoterische) meestergraad in Budo (kodansha). De Shichidan heeft meerdere krijgskunsten bestudeerd en vergelijkend onderzoek gedaan op (eventuele) verwante gebieden middels

diepgaande analyse van theorie en praktijk. Een dissertatie van dit onderzoek moet worden gepresenteerd. De kandidaat moet minimaal 7 jaar actief 6e Dan zijn. Het Sho-go certificaat Kyoshi hoort bij dit niveau.

- **08. Hachidan.** Geestelijke (esoterische) meestergraad in Budo (kodansha). De Hachidan heeft onderzoek gedaan op meerdere terreinen dan de eigen discipline. De resultaten daarvan dienen te worden gepresenteerd middels schriftelijke dissertaties. De kandidaat moet minimaal 8 jaar actief 7e Dan zijn. Het Sho-go certificaat Hanshi hoort bij dit niveau.
- **09. Kyudan.** Geestelijke (esoterische) meestergraad in Budo (kodansha). De budoka heeft getoond, een zeer grote inzet over een langere periode, op het vlak van prestatie en groei op het hoogste gebied van de krijgskunst te kunnen leveren. De aldus vergaarde kennis moet beschikbaar zijn voor de algehele ontwikkeling van de betreffende krijgskunst.
- **10. Jūdan.** Geestelijke (esoterische) meestergraad in Budo (kodansha). De Budoka is op het hoogtepunt van zijn krijgskunst ontwikkeling door permanente training en zoekt de waarheid in alle dingen. In het bijzonder is de Jūdansha bezig inzicht te verwerven in de menselijke waarheid en waardigheid.

Sho-go.

Dit zijn speciale titels voor instructeurs, en de houder ervan dient aan een aantal voorwaarden te voldoen. Er zijn Sho-go waarvoor men in aanmerking komt op bijzondere gronden als rang en status. Men dient hiervoor te worden aangewezen. Dit zijn feitelijk eretitels. Er zijn Sho-go voor beleefdheidsgebruik, zoals Sensei en Shihan. Dan zijn er ook nog Sho-go voor functionele doeleinden.

Eretitels.

- **Renshi.** Ren betekent: ‘gepolijst’, ‘gesmeed’ of gehard’, Shi betekent: ‘persoon’ of ‘mens’. Dus een gepolijst mens of instructeur. Feitelijk is de term ‘Renshi’ een eretitel. Assistent instructeur. Een gevorderde expert in een Japanse krijgskunst. Dient minimaal een 4e of 5e dan te bezitten en ouder te zijn dan 40 jaar. De kleur van de obi is zwart. Bij het aanspreken dient men nooit de term ‘Renshi’ te bezigen, maar gewoon ‘Sensei’. Formeel gesproken is de Renshi de assistent van de Kyoshi. Het was gebruik in Japan om de titel ‘Renshi’ te verlenen aan een ervaren expert in Judo die een 4e dan behaalde. Dit kwam in gebruik toen na 1920 de eerste 10e dan werd verleend door Jigoro Kano, de grondlegger van het Judo.
- **Kyoshi.** Kyo betekent: ‘Professor’ of ‘Filosoof’. Eretitel. Een ervaren leraar, iemand die de beginselen uitlegt (zie ook ‘sensei’). Een sensei zal zichzelf nooit sensei noemen, maar ‘kyoshi’. Instructeur. Heeft een 6e of 7e dan en is ouder dan 50 jaar. Aan de Kyoshi wordt een rood - witte obi verleend. Wordt ook aangesproken met de benaming ‘Shihan’.
- **Hanshi.** Han betekent: ‘voorbeeld’, of ‘model’. Eretitel. Een leraar die kan dienen als een voorbeeld voor anderen. Meester instructeur. Leraar van leraren. Een titel van de hoogste rang van een stijl. Vanaf 8e dan kan men tot Hanshi worden benoemd. Een Hanshi is 60 jaar of ouder. De kleur van de obi van een Hanshi is rood.
- **Meijin.** Het Woord Meijin komt uit het Confucianisme en betekent ‘volledig’ of ‘briljant’ mens. Grootmeester in een krijgskunst. Het is de hoogste titel die in Budo verkregen kan worden. In een krijgskunst discipline kan er slecht één Meijin zijn. Pas als een Meijin is overleden kan er een nieuwe worden benoemd. Een Meijin moet 10e Dan en Hanshi zijn om voor benoeming in aanmerking te komen. Een Meijin moet zijn hele leven in dienst hebben gesteld van de krijgskunsten. Moet ook een voorbeeldig leven hebben geleid op het terrein van de krijgskunsten. Moet de technische aspecten van de betreffende krijgskunst discipline tot in de perfectie beheersen. Dient ook een volledig begrip te hebben van de geestelijke en esoterische aspecten van het Budo. Moet hebben

bijgedragen aan de ontwikkeling en verbreiding van het Budo, niet slechts lokaal maar op grote schaal.

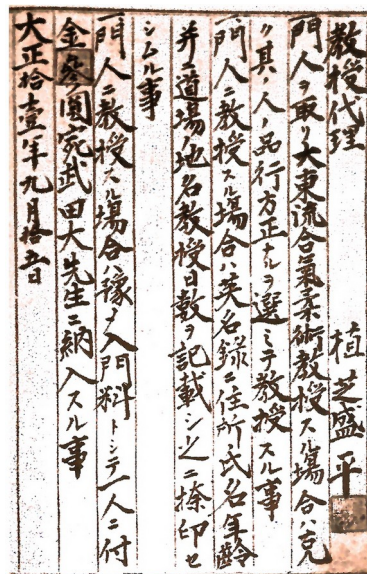
Beleefdheids titels.

- **Sensei.** Leraar: een benaming in algemene zin. Een sensei is een leraar met tenminste een 4e dan in een Japanse krijgskunst. Daarnaast dient men een bevoegdheid van een Rijkserkende organisatie te hebben om les te mogen geven. De letterlijke betekenis van sensei is: 'degene die hier voor u was / eerder is geboren, oudere'. Een persoon wordt respectvol aangesproken met sensei als hij/zij een zeker niveau van bekwaamheid in een (krijgs)kunst, of op ander gebied zoals de muziek, de literatuur, of geneeskunst, heeft bereikt. De leraar zal zichzelf geen sensei noemen, maar 'kyoshi', dit is iemand die de beginselen uitlegt. Fonetische uitspraak = 'sen-see-i'.
- **Shihan.** Senior leraar. 'Shi' = leraar of expert. 'Han' = wijze of voorbeeld. Letterlijk: 'degene die het voorbeeld geeft'. Een Shihan is een grootmeester in de krijgskunst. De term shihan is voorbehouden voor oudere leraren die in hun dagelijkse doen en laten blijf geven van hun kennis en inzicht en zodoende een voorbeeld stellen. Een shihan heeft tenminste een zesde dan.
- **Shos-Shu.** Meer een aanduiding dan een echte Sho-go. Shos-hu geeft aan dat iemand een erkende meester is in zijn stijl van de krijgskunsten. Deze titel kan worden gegeven aan iedereen op elk moment, mits de persoon minimaal Yondan is en beschikt over onbetwiste, briljante technische vaardigheden.

Functionele titels.

- **Dojocho** Meester van de dojo. Een moderne uitdrukking. Fonetische uitspraak: Doh-Joe-Choh.
- **Doshi.** 'Do' betekent 'pad' of 'weg'. 'Shi' betekent 'leraar'. Dus letterlijk: 'leraar' op de Weg. De titel kan worden toegekend aan een persoon met Nidan of Sandan, die heeft getoond aanleg te hebben om instructie te geven. Een Doshi moet echter ook grote technische kennis te hebben van de betreffende krijgskunst. Iemand met de titel van Doshi schept er plezier in zelf actief mee te doen met de training.
- **Doshu.** 'Do' betekent 'pad' of 'weg'. 'Shu' betekent 'leider'. Dus letterlijk: 'leider' of 'voorganger' op de Weg. Is in gebruik in het Aikido als titel in plaats van Soke. Fonetische uitspraak: Doh-Shoe.
- **Fuku Shidoin.** 'Assistent Instructeur'. Een aanspreektitel in sommige Budo stijlen.

- **Kaicho.** Meester van het huis, dit is van de Ryu of stijl. Heeft eigenlijk een militaire betekenis. Fonetische uitspraak: Kie-Choh.
- **Kancho.** Meester van de oefenruimte. Hoofdinstructeur. Eigenaar van een Dojo. Heeft eigenlijk een militaire betekenis. Fonetische uitspraak: Kahn-Choh.
- **Ko-Doshi.** Wordt alleen toegekend aan junior Dan-houders. De titel komt niet vaak voor. Kan worden vertaald als: ‘Junior leraar van de Weg’, en wordt alleen toegekend aan een student niet ouder dan 18 jaar. Een Ko-doshi dient te beschikken over een doorwrochte kennis van zijn krijgskunststijl gekoppeld aan een uitgesproken technische bekwaamheid.
- **Kyoju Dairi.** Een gecertificeerd instructeur die is aangewezen als tijdelijk docent namens de hoofdleraar van een Ryu of stijl. Dit kan gebeuren als de ‘Soke’ (zie bij Soke) ziek is geworden of door andere omstandigheden niet meer in staat is te instructie te geven. De Kyoju Dairi neemt dan de zaken waar in de Ryu tot de Soke weer zijn taak op zich kan nemen, of tot er een nieuwe Soke is benoemd. Fonetische uitspraak: Keyoh-Joo-Die-Ree.

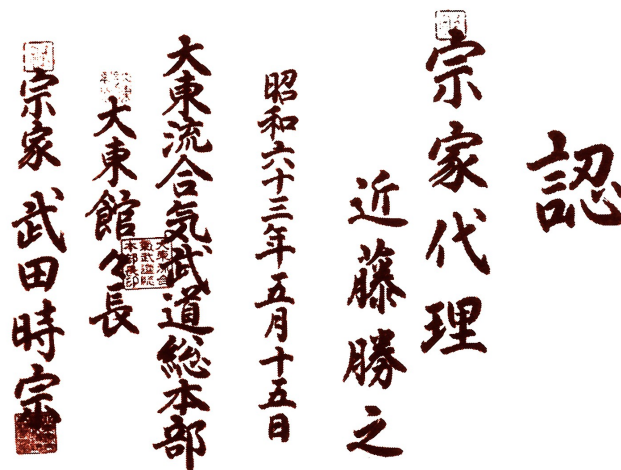

*Kyoju Dairi
certificaat
van
September 1922.
Verleend
aan
Morihei Ueshiba
door
Sokaku Takeda.*

- **Shidoin.** Instructeur. Ziet niet op een specifieke rang of graad. Wordt wel gebezigd in traditionele Ryu, waar alle Dan-houders kunnen functioneren als leraar. Dient dan om verwarring te vermijden betreffende de aanspreektitel van de leraar. Een titel ook die soms wordt gebezigd in de Aikibujutsu.
- **Shidoshi.** Een Shidoshi is een bevoegd instructeur in het Ninjutsu. De minimum eis voor de Shidoshi rang is een 5e Dan in Ninjutsu. Een

Shidoshi is bevoegd een eigen Dojo te openen. Een instructeur beneden 5e Dan is een 'Shidosho-ho'.

- **Shisho.** Een titel voor bekwame hoofd-instructeurs in een Jujutsu krijgskunst. Een Shisho is een persoonlijke mentor van een Budoka, hoewel de instructeur een ander is. Shihō is geen aanspreektitel, maar wordt in het spraakgebruik gebezigd om je mentor aan te duiden.
- **Soke.** Erfgenaam. Hoofd van een familie of huis. Ziet op de persoon die in de bloedlijn opvolger is van een krijgskunst traditie. De titel gaat van vader op zoon, alhoewel het ook wel voorkomt dat dochters erfopvolger zijn. Het komt en kwam ook wel voor dat als er geen erfopvolger is. De Soke zoekt dan een geschikte kandidaat in de Ryu of stijl en adopteerde die dan in de familie, en wees die aan om hem op te volgen. Zodoende de krijgskunst traditie voor de toekomst veilig stellend.
- **Soke Dairi.** Plaatsvervangend hoofd van een Ryu of stijl. Bij ontstentenis van een opvolger van de Soke kan een geschikte kandidaat worden aangewezen om de Soke te vervangen tot er wel een geschikte opvolger is gevonden. Een Soke Dairi neemt alle functies van Soke waar, dus niet alleen het technische onderricht, maar ook de administratieve taken.

*Soke Dairi certificaat
van 15 mei 1988.
Door Tokimune Takeda
toegekend aan Katsuyuki Kondo.*

- **Soke Kancho.** Grondlegger van een eigen krijgskunst stijl en tevens eigenaar van een Dojo. De titel is beschrijvend en niet gebaseerd op enige autoriteit.

● **Tashi.**

Deskundig instructeur. Deze titel kan worden toegekend op elk moment aan iedereen vanaf de rang Sandan en hoger. De titel van Tashi kan ongeveer worden vergeleken met die van Renshi. Een Tashi heeft getoond de methoden van instructie in de betreffende krijgskunst te begrijpen en toe te kunnen passen, op een wijze dat studenten daar de meeste baat bij hebben. Personen die deze titel voeren dienen een vanzelfsprekend begrip te hebben van de betreffende krijgskunst. Zij dienen de verschillende variaties op dezelfde technieken te kennen, en die ook kunnen verklaren aan de studenten. Ook dienen zij zich bewust te zijn dat studenten oefenen elk naar hun eigen aard en aanleg en dat geen enkele persoon gelijk is aan een ander. De titel Tashi wordt vooral op de Ryu Kyu eilanden verleend.

Nakoni systeem in Nederland.

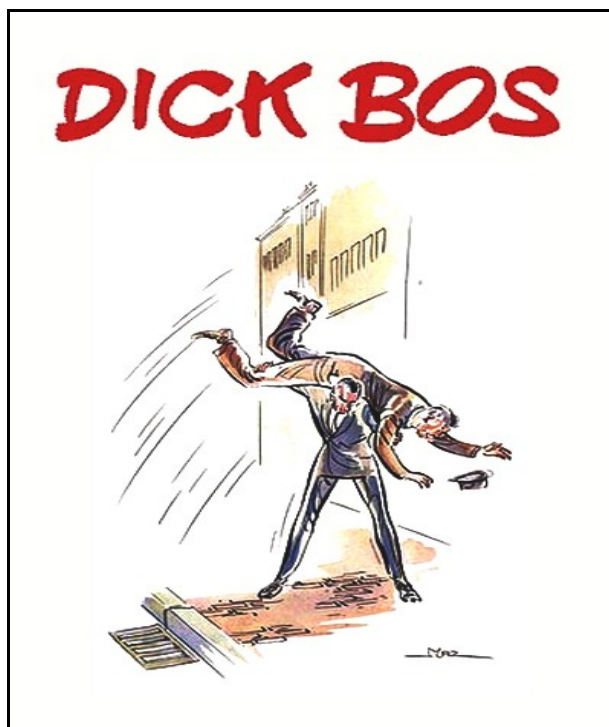
In de jaren 30 van de vorige eeuw werd in Nederland het Jujutsu geïntroduceerd en werd ook de ‘Nederlandse Jiu Jitsu Bond’ (NJJB) opgericht. Dit was op 29 januari 1939 en het initiatief ging uit van Maurice van Nieuwenhuizen (1912-1998). Echter reeds kort na de 2e Wereldoorlog in 1945 deden zich de eerste organisatorische moeilijkheden voor, ten gevolge van persoonlijke anti- en sympathieën.

In de daarop volgende jaren werd Jujutsu veelal beoefend als tweede krijgskunst naast het Judo. Jarenlang werd er geoefend aan de hand van het ‘Nakoni’ ofwel ‘kersenbloesem’ leerplan. Volgens de overlevering op een zondagmiddag in elkaar gezet door Jaap Nauwelaerts d’Agé, Ge Koning en Maurice en Bob van Nieuwenhuizen, de beginletters van hun namen vormden dan ook samen de naam van het systeem. Het leerplan was decennia lang toonaangevend voor het Nederlandse Jujutsu.

Het Nakoni leerplan kende 6 niveaus en liep van 1e graad tot 6e graad. Voor elke graad moest men een examen afleggen. De basis van het systeem bestond uit een vast aantal aanvalshandelingen die voor elke volgende graad steeds weer op nagenoeg dezelfde wijze terugkwamen, maar waartegen elke keer weer andere verdedigingen getoond moesten worden. Naarmate de graad hoger werd, werden de verdedigingen geavanceerder. Het niveau van de jujutsuka werd aangegeven door middel van de kleur van een op het pak genaaide kersenbloesem van textiel. De kersenbloesem (sakura) bestond uit een bloem met donker-rose bladeren en een gekleurd hart, waarvan de kleur het niveau van de Jujutsuka aangaf. De kleuren liepen van de 1e graad (geel) tot 6e graad (zwart). Leraren echter droegen een zwarte kersenbloem met een rood hart op hun kimono.

Kersenbloesem 6e graad.

In 1983/'84 kwam er evenwel een einde aan het 'kersenbloesemsysteem'. Onder druk van de groeiende belangstelling voor het Jujutsu als zelfstandige sport werd het kyuden dangraden systeem ingevoerd. Met 5 dan wel 6 kyugraden en 10 dangraden bood dit systeem de Jujutsuka veel meer ontwikkelingsmogelijkheden dan de zes graden van het oude systeem. Daarnaast werd het niveau van de Jujutsuka voortaan net als bij Judo en Karate aangegeven door de kleur van de band.

Maurice van Nieuwenhuizen was een bekende jujutsuka in die tijd. Zijn persoon stond ook model voor de bekende stripfiguur 'Dick Bos'. Dick Bos is de creatie van de stripschrijver/ tekenaar Alfred Mazure (1914-1974), die werkte onder het pseudoniem 'MAZ'. Dick Bos was een succesvolle detective die in zijn

opsporingstechnieken veel Jujutsu toepaste, door MAZ zeer inspirerend verbeeld.

Zin en onzin in het Graden- en Rangensysteem.

Waarom dient eigenlijk het graden- en rangensysteem in de Japanse krijgskunsten? Geen enkele andere activiteit kent een zo ver doorgevoerd systeem om de beoefenaars in categorieën en niveaus in te delen. Zou het niet veel beter zijn het hele graden- en rangensysteem gewoonweg af te schaffen? Dit dan voor wat betreft de Westerse wereld, want voor Japan is deze vraag niet van toepassing. Bijvoorbeeld: het systeem van gekleurde banden en slippen is toch vooral een Westerse aangelegenheid. In Japan zelf is het niet populair. Dit overwegende, leidt onherroepelijk tot de vraag: 'wat is de zin, c.q. onzin van het graden- en rangensysteem'?

De zin.

Een graad wordt toegekend na voldaan te hebben aan een examen en is dus de erkenning van een bereikt technisch niveau. Er is hard gestudeerd, er volgt een examen, men ontvangt een beloning. Een diploma dus.

Een proef (lees: examen) kan een leerzame ervaring zijn. Men wordt z'n eigen kunnen gewaar. Men leert ook presteren onder moeilijker omstandigheden. Zeker als er publiek bij aanwezig is.

Herkenning van het technische niveau van de student. Studenten in Westerse landen zien graag op welk niveau men zit, een graden- en rangensysteem, zeker dat met gekleurde banden en slippen helpt daarbij. Daar komt bij dat als een student elders dan in de eigens dojo traint,

het voor de instructeur en studenten direct duidelijk is op welk technisch kunnen de 'gast' zich bevindt. Dat vergemakkelijkt de training.

Selectie van de studenten. Degenen die slecht presteren, of geen aanleg hebben voor krijgskunsten maken ook geen promotie. Deze studenten zullen op den duur afhaken en verdwijnen vanzelf. Er blijven dus alleen gemotiveerde en talentvolle studenten over. Dat bevordert het technische niveau van de krijgskunsten.

De onzin.

De vraag doet zich voor of het graden- en rangensysteem wel uitsluitend is bedoeld om een functie te hebben in het in kennisniveaus onderbrengen van budoka en instructeurs. In het bijzonder doet deze vraag zich voor bij het systeem van gekleurde banden en Dan-graden. Het hiernavolgende is daarbij aan de orde.

Een graden- en rangensysteem dient ook een zakelijk doel. Immers veel (gekleurde) banden en gekleurde slippen betekent ook veel examens. En elk examen moet betaald worden. Een manier van geld maken dus. Argumenten derhalve dat het (gekleurde) banden en slippen systeem een functie vervult op het gebied van indeling in kennisniveau komt oneigenlijk over. Het commerciële argument lijkt toch te prevaleren.

Promoties op sociale gronden. Het komt toch vrij regelmatig voor dat iemand tot een hogere graad wordt bevorderd, terwijl de persoon in kwestie zo'n bevordering op technische gronden niet verdient. Het argument is dan vaak dat iemand al zo lang lid is van de organisatie, of bepaalde verdiensten op zijn/haar naam heeft staan en nu maar eens moet promoveren. Of wellicht als beloning voor het feit dat men al jaren lid is en al die tijd al lidmaatschapsgeld betaald.

Promotie als aanmoediging. Het komt voor dat een student naar een hogere graad promoveert, in de verwachting dat hij/zij dan vaker en ijveriger traint. Dit heeft wel als consequentie dat er dan verwachtingen worden gewekt bij anderen. De anderen zien dan ook dat iemand een graad bezit die niet past bij zijn/haar technische niveau. En hoogst waarschijnlijk ziet ook de persoon in kwestie dat. Dit verstoort de verhoudingen.

Mensen met een beperking, of dit nu fysiek of geestelijk is, zullen nooit kunnen voldoen aan de eisen die nodig zijn om een bepaalde graad te verkrijgen in de krijgskunsten op hetzelfde niveau als degenen die geen beperking hebben. Dit betekent derhalve dat voor mensen met een beperking een apart oefen- en examenprogramma moet worden ontwikkeld met een daarbij behorend examen. Dit bevordert niet de integratie in een krijgskunstschool. Immers studenten zonder beperking zullen op het eigen niveau willen trainen en willen niet worden gehinderd door studenten die de stof niet begrijpen of fysiek niet aan kunnen.

De hogere graad als statussymbool. In elke dojo heerst een vorm van senioriteit bij de studenten onderling. Het formaliseert de structuur en cultuur in een dojo. Een hogere graad kan leiden tot een vorm van autoritair gedrag van de ene student naar de andere student toe, waardoor structuur en cultuur in een dojo ernstig wordt verstoord. Autoritair gedrag vormt een bron van ellende en kan er toe leiden dat studenten vertrekken en elders hun heil zoeken.

Protectie van de hogere graden door de Japanner. Het is bekend dat Japanse Budo organisaties Westerlingen maar mondjesmaat promoveren naar de hogere Dan-graden. De Japanse Budowereld beschermt de eigen markt. In het verleden was het zo dat een student voor iedere techniek die hij/zij leerde een honorarium moest betalen aan de instructeur of Ryu waar werd gestudeerd. Dat verschijnsel wordt in de Westerse wereld niet (meer) geaccepteerd. Het Japanse antwoord daarop is, dat het uiterst moeizaam wordt gemaakt om te promoveren bij een Japanse Budo organisatie. Immers men moet dan naar Japan reizen, daar een zekere tijd trainen alvorens men examen mag doen, en een aanzienlijk honorarium betalen voor de promotie. Het gevolg is natuurlijk dat de Westerse wereld haar eigen Budo organisaties sticht, met segregatie als gevolg. Het is natuurlijk ook zo dat naarmate de kennis omtrent krijgskunsten in het westen toeneemt, de afhankelijkheid van de Japanners afneemt. Feitelijk is dat een goede zaak. Dat zal de verhoudingen in evenwicht brengen en de krijgskunstwereld normaliseren.

Het competitie element. De jacht naar een hogere graad. Met uitzondering van een aantal Budo stijlen als Judo, Karate en Kendo kennen de Japanse krijgskunsten in het algemeen geen competitie. De filosofie is, dat het gaat om het kennis en vaardigheid vergaren, en trainen een plezierige en sociale aangelegenheid moet blijven. Men helpt elkaar om de technieken aan te leren en te verbeteren. Competitie is daarbij niet aan de orde. Een sociaal gebeuren derhalve. Er zijn Ryu en stijlen die niet meedoen aan het graden- en rangensysteem. Ook zien deze Ryu, en dan vooral de zogenaamde 'Koryu', een graden- en rangensysteem toch als een vorm van onwenselijke competitie.

Nabeschouwing.

De vraag kan worden gesteld, waarom een graden- en rangensysteem eigenlijk is ontwikkeld? Duidelijk is dat het een functie heeft bij wedstrijden, en het in bepaalde niveaus onderbrengen van instructeurs. Maar ook een ander antwoord is mogelijk. De Japanse maatschappij kende een duidelijke hiërarchische structuur. Er waren standen als: kooplieden, priesters, boeren en de adel en natuurlijk de onaanraakbaren de laagste kaste in Japan. Iemands plaats in deze maatschappij was duidelijk en iedereen hield zich daaraan. Iemands plaats bepaalde niet alleen de plichten, maar ook de rechten en privileges. Welke kleding men droeg, het soort voedsel dat men at, zelfs wat en hoeveel men mocht bezitten van iets. Ja, Japan was een strikt gereguleerde maatschappij. Wapens mochten alleen in bezit zijn van Samurai en de Shakuhachi (bamboe fluit) mocht alleen worden bespeeld door Ronin (Samurai zonder heer), die priester waren geworden. Het privilege van blinden was het alleenrecht om te mogen masseren. De onaanraakbaren bezaten onder andere het privilege van het slachten van vee en het beroep van gevangenenbewaarder. Zo was alles ingedeeld in hokjes. En dan ineens na de omwenteling van de macht in 1868, als het Shogunaat wordt afgeschaft en de Keizer na eeuwen in zijn macht wordt hersteld is alles mogelijk. Zo kan een koopmanszoon of die van een boer, voor wie in het oude Japan een hoge maatschappelijke positie onbereikbaar was, ineens opklimmen op de maatschappelijke ladder. En zo kwam het dat graden en rangen in de krijgskunsten net zo belangrijk werden als maatschappelijke status in het oude op hiërarchische leest geschoeide Japan. Immers, nadat de Samurai klasse was opgeheven na de omwenteling in 1868, gaf een nieuw geformuleerd rangen- en gradensysteem voormalige Samurai de gelegenheid om hun verlorengedane status te herstellen. Dit gold in het bijzonder voor voormalige Samurai met een hoge maatschappelijke status.

Na de 2e Wereldoorlog werd door de Amerikaanse bezetters van Japan een verbod uitgevaardigd op het beoefenen van krijgskunsten. Ook de DNBK werd gesloten. Dit in een poging tot onderdrukking van elke vorm van militarisme. Tien jaar later werd de ban op krijgskunsten opgeheven en dit was een begin van een nieuw tijdperk. Japanse krijgskunsten begonnen een opmars in de wereld, en het is nu zo dat waar men zich ook bevindt het mogelijk is om de één of andere Japanse krijgskunst te beoefenen. Ook het rangen- en gradensysteem onderging een verandering. Er ontstonden nieuwe organisaties, vooral gericht op een bepaalde krijgskunst. Vooral buiten Japan. Deze nieuwe organisaties trokken zich niets aan van de oude door Kano opgestelde regels. Nieuwe eisen werden geformuleerd en vastgelegd. Standaardisering is heden ten dage niet meer aan de orde. Rangen en titels worden verleend zonder enige kennis te hebben van de morele aspecten en historische achtergrond, op grond waarvan het graden- en rangensysteem ooit tot stand kwam. Het rangen systeem is ver afgedwaald van de oorspronkelijke opzet. Het is dan ook niet verwonderlijk, dat een graad of rang thans alleen waarde heeft binnen de school of stijl of organisatie, die deze nieuwe eisen heeft vastgesteld.

Verantwoording.

Er bestaat hoegenaamd geen literatuur over Sho-go, ondanks naarstig zoeken. In de literatuur wordt slechts hier en daar fragmentarisch melding gemaakt over rangen en standen in de Japanse krijgskunsten. Ook op het Wereldwijde internet vindt men informatie over dit onderwerp, alhoewel ook weer fragmentarisch. Internetinformatie vormt wel hoofdzakelijk de basis van dit werk. Vooral de Wikipedia blijkt nuttig ten aanzien van de omschrijving van een aantal benamingen. Ook een aantal afbeeldingen in dit werk zijn afkomstig van het Wereldwijde web, onder ander de afbeelding die de voorzijde siert. Andere afbeeldingen zijn overgenomen uit diverse werken over Japanse krijgskunsten en worden hieronder vermeld.

- Aikido - Etiquette et Transmission par Tamura Nobuyoshi.
- Daito-ryu - Conversations with Daito-ryu Masters by Stanley A. Pranin.
- The Aiki News Encyclopedia of Aikido by Stanley A. Pranin.
- De oude versleten Jujutsu kimono van Frans Imthorn v.w.b het kersenbloesem embleem.

